

SPIS TREŚCI

PRZEDMOWA.....	7
1. WPROWADZENIE	8
2. UWARUNKOWANIA PROCEDUR GEODEZYJNYCH I KARTOGRAFICZNYCH WEDŁUG POLSKICH AKTÓW PRAWNYCH.....	12
2.1. Ustawy.....	12
2.1.1. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – „Prawo budowlane” (z późniejszymi zmianami)	12
2.1.2. Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. – „Prawo geodezyjne i kartograficzne” (z późniejszymi zmianami)	12
2.1.3. Ustawa z dnia 5 czerwca 2014 r. – „o zmianie ustawy – Prawo geodezyjne i kartograficzne oraz ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji”	13
2.1.4. Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. – „O planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym”	15
2.2. Rozporządzenia	15
2.2.1. Rozporządzenie Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa z dnia 21 lutego 1995 r. – „w sprawie rodzaju i zakresu opracowań geodezyjno- kartograficznych oraz czynności geodezyjnych obowiązujących w budownictwie”	15
2.2.2. Rozporządzenie Ministra Administracji i Cyfryzacji z dnia 14 lutego 2012 r. „w sprawie osnów geodezyjnych, grawimetrycznych i magnetycznych”	16
2.2.3. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 9 listopada 2011 r. „w sprawie standardów technicznych wykonywania geodezyjnych pomiarów sytuacyjnych i wysokościowych oraz przekazywania wyników tych pomiarów do państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego”	17
2.2.4. Rozporządzenie Ministra Administracji i Cyfryzacji z dnia 5 września 2013 r. „w sprawie organizacji i trybu prowadzenia państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego ”	22
2.2.5. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15 października 2012 r. „w sprawie państwowego systemu odniesień przestrzennych”	23
2.2.6. Rozporządzenie Ministra Administracji i Cyfryzacji z dnia 12 lutego 2013 r. „w sprawie bazy danych geodezyjnej ewidencji sieci uzbrojenia terenu, bazy danych obiektów topograficznych oraz mapy zasadniczej”	24
2.2.7. Rozporządzenie Ministra Administracji i Cyfryzacji – (Projekt) „w sprawie powiatowej bazy GESUT i krajowej bazy GESUT” ..	24

2.2.8. Rozporządzenie Ministra Administracji i Cyfryzacji (Projekt) „w sprawie bazy danych obiektów topograficznych oraz mapy zasadniczej”	25
2.2.9. Rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 marca 2001 r. „w sprawie ewidencji gruntów i budynków” (z późniejszymi zmianami)	27
2.2.10. Rozporządzenie Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 25 kwietnia 2012 r. „w sprawie szczegółowego zakresu i formy projektu budowlanego” (z późniejszymi zmianami)	28
2.2.11. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 26 sierpnia 2003 r. „w sprawie sposobu ustalania wymagań dotyczących nowej zabudowy i zagospodarowania terenu w przypadku braku miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego”	29
2.2.12. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie” (z późniejszymi zmianami)	29
2.2.13. Rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999 r. „w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie” (z późniejszymi zmianami)	30
2.2.14. Rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 30 maja 2000 r. „w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogowe obiekty inżynierskie i ich usytuowanie” (z późniejszymi zmianami).....	30
2.2.15. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013 r. „w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe i ich usytuowanie”	31
2.2.16. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 26 października 2005 r. „w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać telekomunikacyjne obiekty budowlane i ich usytuowanie” (z późniejszymi zmianami).....	31
2.2.17. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 7 października 1997 r. „w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budowle rolnicze i ich usytuowanie (z późniejszymi zmianami)	32
2.2.18. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 17 czerwca 2011 r. „w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać obiekty budowlane metra i ich usytuowanie”	32
2.2.19. Rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 1 czerwca 1998 r. „w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać morskie budowle hydrotechniczne i ich usytuowanie”	32

2.2.20. Rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej z dnia 23 października 2006 r. „w sprawie warunków technicznych, użytkowania oraz szczegółowego zakresu kontroli morskich budowli hydrotechnicznych”	33
2.2.21. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 kwietnia 2007 r. „w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budowle hydrotechniczne i ich usytuowanie	33
2.2.22. Rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 10 września 1998 r. „w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budowle kolejowe i ich usytuowanie (z późniejszymi zmianami)	34
2.2.23. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 21 listopada 2005 r. „w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać bazy i stacje paliw płynnych, rurociągi przesyłowe dalekosiężne służące do transportu ropy naftowej i produktów naftowych i ich usytuowanie” (z późniejszymi zmianami).....	35
2.2.24. Rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 26 lutego 1996 r. „w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać skrzyżowania linii kolejowych z drogami publicznymi ich usytuowanie”	35
2.2.25. Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 2 sierpnia 1996 r. „w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać obiekty budowlane nie będące budynkami, służące obronności Państwa i ich usytuowanie”	35
2.2.26. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 22 grudnia 2011 r. „w sprawie dokumentacji mierniczo-geologicznej”	36
2.2.27. Rozporządzenie Ministra Administracji i Cyfryzacji z dnia 31 stycznia 2014 r. „w sprawie uprawnień zawodowych w dziedzinie geodezji i kartografii”	36
2.3. Kodeks urbanistyczno-budowlany; <i>Kodeks budowlany</i> (Projekt)	37
2.4. Podsumowanie	39
3. NORMY O SYMBOLU PN	41
4. UWARUNKOWANIA TECHNICZNE DOTYCZĄCE GEOMETRII BUDYNKÓW WEDŁUG STANDARDÓW ISO	46
4.1. Informacje ogólne	46
4.2. Koordynacja wymiarowa	47
4.3. Wyrażanie dokładności wymiarowej	48
4.4. Tolerancje – ustalanie i kontrolowanie	50
4.5. Weryfikacja spełnienia tolerancji	56
4.6. Procedury geodezyjne	59
5. PROCEDURY OCENY DOKŁADNOŚCI UŻYTKOWEJ INSTRUMENTÓW GEODEZYJNYCH	69

5.1. Ogólna charakterystyka procedur testowych	69
5.2. Niwelatory	71
5.3. Teodolity	78
5.4. Dalmierze elektrooptyczne	85
5.5. Tachimetry elektroniczne	92
5.6. Niwelatory laserowe	100
5.7. Pionowniki optyczne	110
5.8. Odbiorniki RTK GNSS	116
6. KONCEPCJA WYKORZYSTANIA STANDARDÓW ISO W PRAKTYCE GEODEZYJNEJ.....	122
7. KORELACJA UWARUNKOWAŃ PRAWNYCH OBOWIĄZUJĄCYCH W POLSCE ZE STANDARDAMI ISO	125
8. ZAKOŃCZENIE	135
LITERATURA.....	137
SUMMARY	140

PRZEDMOWA

Nowelizacja ustawy „*Prawo geodezyjne i kartograficzne*” oraz sukcesywnie wydawane nowe rozporządzenia, także do ustawy „*Prawo budowlane*”, stworzyły sytuację, w której uzasadniona jest aktualizacja wcześniej sformułowanych uwarunkowań prawnych i technicznych w zakresie procedur geodezyjnych w budownictwie.

Oczekiwania środowiska geodezyjnego, sformułowane w formie postulatów do ustawy „*Prawo budowlane*” i przepisów wykonawczych, były daleko idące, ale uzasadnione i ukierunkowane na nowelizację powyższych aktów prawnych w takim zakresie, aby geodezyjny projekt obsługi budowlanego procesu inwestycyjnego stanowił integralną część projektu budowlanego, zaś geodeta był uznany za uczestnika tego procesu. Prace w zakresie nowelizacji ustawy „*Prawo budowlane*” prowadzone są przez Komisję kodyfikacyjną, która aktualnie opracowuje Kodeks urbanistyczno-budowlany, mający w założeniu regulować w sposób kompleksowy ogół spraw związanych z planowaniem przestrzennym i budowlanym procesem inwestycyjnym. Odpowiedź na pytanie z roku 2014, czy i w jakim zakresie opracowywany projekt kodeksu uwzględnia postulaty środowiska geodezyjnego, jest niestety mało optymistyczna.

Zaktualizowane uwarunkowania prawne i techniczne procedur geodezyjnych w budownictwie dotyczą przede wszystkim:

- a) mapy zasadniczej jako podstawowego opracowania kartograficznego dla wszelkiego rodzaju prac planistycznych i projektowych,
- b) geodezyjnej obsługi budowlanego procesu inwestycyjnego, głównie w zakresie geodezyjnego opracowania planu zagospodarowania działki lub terenu i projektu architektoniczno-budowlanego, oraz wytyczenia obiektu budowlanego w terenie,
- c) geodezyjnej inwentaryzacji powykonawczej obiektu budowlanego w zakresie umożliwiającym wniesienie zmian w bazach danych EGiB, GESUT i BDOT500.

Dla geodetów podejmujących pracę na potrzeby budownictwa przydatne mogą być wykazane rozporządzenia do ustawy „*Prawo budowlane*”, w których wyszczególnione są dane określające wymagane usytuowanie obiektów budowlanych (budynków i budowli). Powinno to stanowić pewnego rodzaju bazę geometryczną na etapie geodezyjnego opracowania projektu zagospodarowania działki lub terenu i projektu architektoniczno-budowlanego, prac tyczeniowych oraz inwentaryzacji powykonawczej, czyniąc te prace bardziej efektywnymi, głównie w kontekście uzyskania docelowej zgodności obiektu budowlanego z jego specyfikacją projektową.

W powyższym zakresie nadal należy dostrzegać przydatność norm międzynarodowych opracowanych przez ISO, głównie o tematyce obejmującej osnowy i pomiary realizacyjne oraz terenowe procedury testowe instrumentów geodezyjnych, wykorzystywanych także w pracach na potrzeby budownictwa.

1. WPROWADZENIE

Geodezja inżynierska zarówno w wymiarze praktycznym (inżynierskim), jak i naukowo-badawczym była i jest w znaczącym stopniu powiązana z budownictwem, zaś geodeta wykonujący swój wyuczony zawód był, jest i zapewne będzie stałym uczestnikiem praktycznie każdego procesu budowlanego. W tak postrzeganej geodezji inżynierskiej, jej umocowanie prawne ma związek z ustawą „Prawo budowlane” [1], która – jak większość aktów prawnych w Polsce – podlega bieżącej weryfikacji i na tej podstawie, ewentualnej okresowej zmianie treści określonych przepisów. Prace w tym zakresie są udziałem Komisji kodyfikacyjnej prawa budowlanego, mającej za zadanie ujednoczenie systemu prawnego procesów inwestycyjnych w budownictwie. Przepisy ustawy „Prawo budowlane” są bardzo istotne także dla środowiska geodezyjnego, gdyż w sposób jednoznaczny determinują ramowy zakres geodezji inżynierskiej na potrzeby budownictwa. Na podstawie art. 43 pkt. 4 ustawy „Prawo budowlane” zostało wydane rozporządzenie Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa z dnia 21 lutego 1995 r. „w sprawie rodzaju i zakresu opracowań geodezyjno-kartograficznych oraz czynności geodezyjnych obowiązujących w budownictwie” [5] dotyczące tych obiektów budowlanych, dla których jest wymagane pozwolenie na budowę. Dla geodezji, w tym także inżynierskiej, ważnym aktem prawnym jest ustawa „Prawo geodezyjne i kartograficzne” [2], zgodnie z którą na podstawie art. 19 (pkt. 6 i pkt. 11) zostały wydane dwa akty wykonawcze, którymi są:

- Rozporządzenie Ministra Administracji i Cyfryzacji z dnia 14 lutego 2012 r. „w sprawie osnów geodezyjnych grawimetrycznych i magnetycznych” [6],
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 9 listopada 2011 r. „w sprawie standardów technicznych wykonywania geodezyjnych pomiarów sytuacyjnych i wysokościowych oraz opracowania i przekazywania wyników tych pomiarów do państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego” [7].

W ustawie „Prawo geodezyjne i kartograficzne” [2] zostały w roku 2014 r. wprowadzone zmiany sformułowane w treści ustawy „o zmianie ustawy – Prawo geodezyjne i kartograficzne oraz ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji” [3], istotne także w kontekście geodezji inżynierskiej.

Rozporządzenia [6] i [7] określają m.in.:

- a) organizację, tryb i standardy techniczne zakładania i utrzymywania podstawowych oraz szczegółowych osnów geodezyjnych,
- b) standardy techniczne wykonywania geodezyjnych pomiarów sytuacyjnych i wysokościowych, w tym m.in. na potrzeby opracowania map do celów projektowych i geodezyjnej ewidencji sieci uzbrojenia terenu oraz budownictwa głównie w zakresie geodezyjnej obsługi inwestycji budowlanych.

Wydanie rozporządzeń [6] i [7], a także pozostałych rozporządzeń regulujących zasady funkcjonowania poszczególnych obszarów działalności geodezyjnej i kartograficznej w Polsce spowodowało nową sytuację, w której utraciły ważność instrukcje i wytyczne techniczne wydane przez Główny Urząd Geodezji i Kartografii.

Rozporządzenie [7], a także wcześniej wydane rozporządzenie [5] w sposób raczej dość ogólny, ale wzajemnie spójny, jednak nie zawsze jednoznaczny w aspekcie merytorycznym regulują obszar działalności geodezyjnej, w tym także na potrzeby budownictwa. Potwierdzeniem zaistnienia takiej sytuacji było w roku 2012 obszernie (34-stronicowe) wyjaśnienie GUGiK w sprawie przepisów rozporządzenia, dotyczące pytań, jakie w zakresie standardów technicznych sformułowali przedstawiciele Służby Geodezyjnej i Kartograficznej oraz wykonawcy prac geodezyjnych i kartograficznych.

Ponadto rozporządzenia [5] i [7] nie obejmują ogółu zagadnień geodezyjnych związanych z budownictwem, w szczególności dotyczących osnów i pomiarów realizacyjnych oraz pomiarów wykonywanych na etapie użytkowania różnego rodzaju obiektów budowlanych. Powyższe zagadnienia w ujęciu inżynierskim były treścią instrukcji technicznej G-3 pt. „*Geodezyjna obsługa inwestycji*” (1988 r.) oraz wytycznych technicznych G-3.1 pt. „*Osnowy realizacyjne*” (1997 r.), G-3.2 pt. „*Pomiary realizacyjne*” (1987 r.) oraz G-3.1 pt. „*Pomiary i opracowania realizacyjne*” (2007 r.). Szczególnie wartościowym opracowaniem były wytyczne techniczne opracowane w roku 2007, do których zakresu i treści w sposób bezpośredni nawiązywał projekt rozporządzenia „*w sprawie geodezyjnej obsługi procesu inwestycyjnego*” określający zakres tej obsługi oraz metodykę wykonywania pomiarów i opracowań. Niestety, projekt tego rozporządzenia został wyłączony z wykazu aktów prawnych przygotowanych do uchwalenia, zaś jego treść znalazła tylko częściowe odzwierciedlenie w rozporządzeniu [7].

Wydane lub planowane do wydania rozporządzenia nie odnoszą się do bardzo istotnego zagadnienia, jakim jest tematyka dokładności osnów i pomiarów realizacyjnych w kontekście tolerancji, określających dopuszczalny zakres rozbieżności między geometrią obiektu wynikającą z jego wymiarowania w projekcie architektoniczno-budowlanym a geometrią obiektu zrealizowanego zgodnie z tym projektem.

Wszystkie powyższe przesłanki uzasadniają sformułowanie tezy o potrzebie rozwinięcia treści przede wszystkim rozporządzeń [5] i [7] zawierających zapisy dotyczące geodezji w budownictwie, głównie w aspekcie merytoryczno-technicznym, zachowując przy tym jednolitość postępowania w realizacji konkretnych zadań pomiarowych. Taką możliwość stwarzają opracowania międzynarodowe wydane przez ISO w formie norm, wprowadzanych sukcesywnie także do zasobu Polskiego Komitetu Normalizacyjnego. Normy te, opatrzone symbolem PN-ISO, mogą w znaczącym stopniu rozwinąć i w wielu sytuacjach uzupełnić przedmiotowe zapisy zawarte w polskich aktach prawnych, stwarzając razem dobrą „bazę prawnotechniczną” do bezpośredniego wykorzystania przez zespoły geodezyjne podejmujące prace na rzecz budownictwa.

Działalność normalizacyjną w Polsce w aspekcie prawnym reguluje Ustawa z dnia 12 września 2002 roku „*O normalizacji*” (Dziennik Ustaw nr 169, poz. 1386 z późniejszymi zmianami) oraz Zarządzenie nr 28 Prezesa Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 2009 roku zmieniające zarządzenie w sprawie nadania statusu Polskiemu Komitetowi Normalizacyjnemu (Monitor Polski nr 21, poz. 267).

W ramach Polskiego Komitetu Normalizacyjnego (PKN) aktualnie funkcjonują Komitety Techniczne (KT), z których Komitet Techniczny nr 298 ds. geodezji (w którym autor jest przedstawicielem Politechniki Łódzkiej) stanowi ciało kolegialne powołane przez Prezesa PKN do prowadzenia prac normalizacyjnych w zakresie tematycznym obejmujących geodezję.

Komitety Techniczne, opracowując Polskie Normy, realizują między innymi następujące zadania:

- 1) wnioskowanie o zatwierdzenie bądź wycofanie PN oraz innych dokumentów normalizacyjnych lub zaniechanie prac nad projektem PN w przypadku braku konsensu,
- 2) nadzór nad aktualnością zbioru PN przypisanego do poszczególnych KT.

Polski Komitet Normalizacyjny przywiązuje dużą wagę do dostarczenia użytkownikom produktów normalizacyjnych dobrej jakości, co znalazło odzwierciedlenie w przyjętej Strategii PKN na lata 2009-2013. Jednym z aspektów wysokiej jakości Polskich Norm jest aktualność ich postanowień.

Prace prowadzone w latach 2010-2015 przez Komitet Techniczny nr 298 obejmowały ocenę aktualności treści norm polskich (na ogół terminologicznych) oraz norm o symbolu PN-ISO.

W kolejnych latach taką oceną zostały objęte następujące normy:

a) rok 2012 – cztery normy, tj:

- PN-N-02212:1987 pt. „*Magnetyzm ziemski – Pomiar elementów pola – Terminologia*”,
- PN-N-02212:1987 pt. „*Geodezja – Osnowy geodezyjne – Terminologia*”,
- PN-N-02213:1987 pt. „*Grawimetria geodezyjna – Terminologia*”,
- PN-N-02260:1987 pt. „*Kartografia – Opracowanie map – Terminologia*”.

Powyższe normy decyzją Komitetu Technicznego nr 298 miały zostać poddane nowelizacji, ale z uwagi na brak sponsora chcącego sfinalizować procedurę ich nowelizacji, zostały wycofane.

b) rok 2013 dwie normy, tj.:

- PN-ISO 12858-3:2005 pt. „*Optyka i instrumenty optyczne. Wyposażenie pomocnicze instrumentów. – Spodarki.*”
- PN-ISO 17123-7:2005 pt. „*Optyka i instrumenty optyczne. – Terenowe procedury testowania instrumentów geodezyjnych i pomiarowych. – Pionowniki optyczne*”.

- c) rok 2014 – cztery normy, tj.
- PN-N-02206:1987 pt. „*Obliczenia geodezyjne – Rachunek krakowianowy – Teoria błędów – Rachunek wyrównawczy – Podstawowe nazwy, określenia i oznaczenia*” (konkluzja – wycofanie lub nowelizacja),
  - PN-ISO 12858-1:2003 pt. „*Optyka i instrumenty optyczne – Wyposażenie pomocnicze instrumentów geodezyjnych – Część 1: Inwarowe łaty niwelacyjne*” (konkluzja – aktualna),
  - PN-ISO 12858-2:2003 pt. „*Optyka i instrumenty optyczne – Wyposażenie pomocnicze instrumentów geodezyjnych – Część 2: Statywy*” (konkluzja – aktualna),
  - PN-ISO 9849:2003 pt. „*Optyka i instrumenty optyczne – Instrumenty geodezyjne i pomiarowe – Terminologia*” (konkluzja – aktualna),
- d) rok 2015 – trzy normy, tj.
- PN-N-02210:1974 pt. „*Astronomia geodezyjna – Nazwy, określenia i oznaczenia*” (konkluzja – do wycofania),
  - PN-N-02261:1984 pt. „*Kartografia – Reprodukacja kartograficzna – Terminologia*” (konkluzja – do wycofania),
  - PN-ISO 7077:1999 pt. „*Metody pomiarowe w budownictwie – Zasady ogólne i metody weryfikacji zgodności wymiarowej*” (konkluzja – aktualna).

Działalność Komitetu Technicznego nr 298 będzie zapewne obejmowała dalsze wprowadzanie do polskiej normalizacji nowych bądź zaktualizowanych norm międzynarodowych opracowywanych sukcesywnie przez ISO.

ISO (Międzynarodowa Organizacja Normalizacyjna) jest ogólnosiwiatową federacją krajowych jednostek normalizacyjnych (organizacji członkowskich ISO). Prace związane z przygotowaniem norm międzynarodowych są zwykle wykonywane przez Komitety Techniczne ISO. Każda organizacja członkowska zainteresowana tematyką, dla której powołano Komitet Techniczny, ma prawo być reprezentowana w tym Komitecie.

Projekty norm międzynarodowych, przyjęte przez Komitety Techniczne, są zwykle przesyłane organizacjom członkowskim w celu przeprowadzenia głosowania. Publikacja w postaci normy międzynarodowej wymaga akceptacji co najmniej 75% organizacji członkowskich biorących udział w głosowaniu.

Normy międzynarodowe są opracowywane zgodnie z regułami podanymi w Dyrektywach ISO/IEC.

Opracowanie własnych nowych norm polskich lub nowelizacja norm istniejących jest możliwa, ale w sytuacji wskazania przez środowisko zawodowe jednoznacznie określonej tematyki wymagającej normalizacji oraz wskazania źródła sfinansowania takiego przedsięwzięcia. Przykładowo: orientacyjny koszt sfinansowania procedury nowelizacji to 250 zł za stronę plus 20% narzuty.